

عنوان درس به فارسی: مفردات قرآن	
به عربی: مفردات القرآن	
به انگلیسی: Quran's Terminology	
اهداف:	مشخصات درس:
- شناخت دانش مفردات و معرفی منابع و روش‌شناسی استخراج معانی واژگان قرآن	نوع درس: تخصصی
- ایجاد توانمندی جست و جو و دریافت معانی واژگان قرآن از منابع مرتبط	تعداد واحد: ۲
	زمان درس: ۳۲
دروس پیش‌نیاز:	
فرصت‌های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن	
در آغاز ترم، ارائه طرح درس و بودجه‌بندی رئوس مباحث مطرحه در جلسات الزامی است.	
در دو جلسه نخست پس از بررسی و بیان تعاریف، معنا، مصداق، اهمیت و پیشینه دانش مفردات، مأخذ و مهمترین متون این حوزه توصیف و معرفی شود.	آشنایی با مباحث
مبانی شرح مفردات قرآن (شرح مفردات با تکیه به فرهنگ عصر نزول، توجه به سیاق، بهره‌گیری از حدیث و...)	نظری دانش
آشنایی با مهمترین مباحث شرح کلمات شامل: اشتقاق و انواع آن، غریب القرآن، مترادف، اشتراک لفظی، اشتراک معنوی، فروق لغوی، اضداد، چند معنایی، اصل تضمین، معربات و...	مفردات (حدود ۴ جلسه)
بیان روش شرح مفردات قرآن با تکیه به فرهنگ عرب و قرآن	
تکلیف عملکردی	
تمرین جست‌وجو و معنایابی یکصد واژه قرآن با تکیه به فرهنگ عرب (پیشنهاد این است که واژه‌ها از جزء آخر قرآن گزینش و در سیاق خاص یک آیه - نه به صورت موضوعی در تمام قرآن - معنا شود، یا یکصد واژه قرآن که روایتی از اهل بیت نیز به بیان معنایی از آن واژه پرداخته است؛ و سپس مقایسه آن معنا با معانی کتب لغت و تفاسیر ادبی).	
راهبردهای تدریس و یادگیری	
مسلط به بحث‌های ادبی (صرفی، نحوی و بلاغی)، آشنایی با فقه اللغة و بحث‌های زبان‌شناسی جدید و آشنایی کامل با منابع اصیل لغوی و استفاده از آن‌ها و آشنایی با مباحث تفسیری.	
کتاب آموزشی درس «مفردات قرآن»، مرکز هماهنگی و توسعه پژوهش و آموزش عالی قرآنی کشور، در دست چاپ	منابع اصلی (آموزشی)
الاشتقاق، ابن درید، محمد بن حسن، تحقیق و شرح عبدالسلام محمد هارون، قم: ذوی القربی، ۱۳۹۱ ش. اعجاز بیانی قرآن، بنت‌الشاطی، عایشه عبدالرحمن، مترجم: حسین صابری، ویراستار پرویز اتابکی، تهران: شرکت انتشارات علمی و فرهنگی، ۱۳۷۶ ش. بصائر ذوی التمییز، فیروزآبادی، محمد بن یعقوب، قاهره، دار احیاء التراث العربی، ۱۴۱۶ ق. بهجة الخاطر و نزهة الناظر، بحرانی، یحیی بن حسین، تحقیق امیررضا عسکری زاده، مشهد، مجمع البحوث الاسلامیه، ۱۴۲۶ ق. التحقیق فی کلمات القرآن، مصطفوی، حسن، تهران، وزارة الثقافة و الارشاد الاسلامی، مؤسسه الطباعة و النشر، ۱۴۱۶ ق. الترادف فی القرآن الکریم و الاشتراک اللفظی فی القرآن و التضاد فی القرآن الکریم، المنجد، محمدنورالدین، بیروت، دارالفکر المعاصر، ۱۴۲۲ ق. ترتیب معجم مقاییس، ابن فارس، احمد بن فارس، تحقیق و ضبط عبدالسلام محمد هارون، قم، مرکز الدراسات الحوزة و الجامعة، ۱۳۹۰ ش. الکشاف عن حقائق التنزیل (بحث‌های لغوی)، زمخشری، محمود بن عمر، ریاض، مکتبه العبیکان، ۱۴۱۸ ق. درآمدی بر معنی‌شناسی، صفوی، کورش، تهران: شرکت انتشارات سوره مهر، ۱۳۹۲ ش. درآمدی بر دانش مفردات قرآن طیب حسینی، سید محمود، قم: پژوهشگاه حوزه و دانشگاه مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه خاوران، مرکز نشر هاجر، ۱۳۹۰ ش. الصاحبی فی فقه اللغة العربیه و مسائلها و سنن العرب فی کلامها، ابن فارس، احمد بن فارس، قاهره، مؤسسه المختار، ۱۴۲۵ ق. العین، فراهیدی، خلیل بن احمد، تحقیق مهدی المخزومی، ابراهیم السامرائی، قم: دار الجهره، ۱۴۰۵ ق. الفروق اللغویه، عسکری، حسن بن عبدالله، قم: مکتبه بصیرتی، ۱۴۱۰ ق. صالح، صبحی، دراسات فی فقه اللغة، بیروت، دارالعلم للملایین، ۱۹۷۰ م. قاموس قرآن، قرشی بنابی، علی اکبر، تهران، دارالکتب الاسلامیه، ۱۳۸۶ ش. ابن منظور، لسان العرب، دار احیاء التراث العربی، مؤسسه التاريخ العربی، بیروت، ۱۴۱۲ ق.	منابع فرعی (پژوهشی)
فهرست منابع	

مباحثی در فقه اللغة و زبان شناسی عربی، عبدالنواب، رمضان، مترجم: حمیدرضا شیخی، مشهد، معاونت فرهنگی آستان قدس رضوی، ۱۳۶۷ ش.

مجاز القرآن، ابن عبدالسلام، عبدالعزيز بن عبدالاسلام، تحقیق مصطفی محمدحسین الذهبی، لندن، موسسه الفرقان للتراث الاسلامی، ۱۴۱۹ق.

مجمع البیان (بخش اللغة)، طبرسی، محمد بن حسن، تهران: انتشارات ناصر خسرو، بی تا.

المزهر فی علوم اللغة و انواعها، السیوطی، عبدالرحمن جلال الدین، قم: فیروزآبادی، ۱۴۱۰ ق.

المعجم العربی، نصار، حسین، قاهره، مکتبه مصر، ۱۴۰۸ ق.

المعجم الوسیط، ابراهیم مصطفی و دیگران، تهران: مرتضوی، ۱۴۲۴ق.

مفردات الفاظ القرآن، راغب اصفهانی، حسین بن محمد، تحقیق محمدسید کیلانی، تهران: دفتر نشر کتاب، ۱۴۰۴ ق.

مفردات قرآن، فرزانه، سید بابک، تهران: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها (سمت) مرکز تحقیق و توسعه علوم انسانی، ۱۳۹۲ش.

واژه‌های دخیل در قرآن آرتور جفری، مترجم: فریدون بدره ای، تهران: توس، ۱۳۸۶ ش.

وجوه قرآن تفلیسی، تفلیسی، ابوالفضل حبیب بن ابراهیم، بسعی و اهتمام مهدی محقق، تهران: دانشگاه تهران: بی تا.

....

۴	۳		۲		۱	ارزشیابی یادگیری
تکلیف ☒ درسی	☒ آزمون‌های نوشتاری	☒ آزمون‌های نهایی	☐ آزمون‌های نوشتاری	☐ آزمون عملکردی	☐ میان ترم	

